Acta coronationis. Konung Sigismundi, Sweriges, Göthes ...

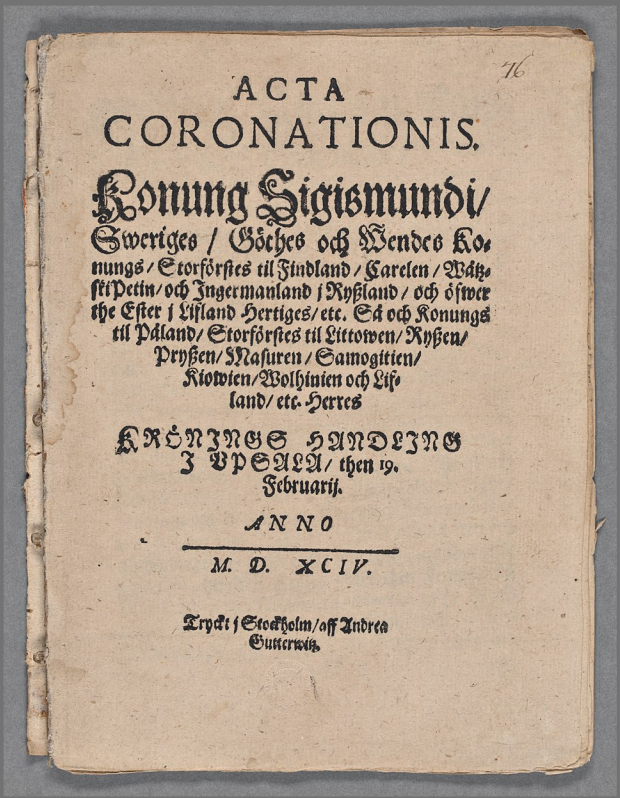

ACTA
CORONATIONIS.

Konung Sigismundi/
Sweriges / Göthes och Wendes Ko-
nungs / Storförstes til Findland / Carelen / Wätz-
ki Petin / och Ingermanland j Ryßland / och öfwer
the Ester j Lifland Hertiges / etc. Så och Konungs
til Påland / Storförstes til Littowen / Ryßen /
Pryßen / Masuren / Samogitien /
Kiowien / Wolhinien och Li-
land / etc. Herres

KRÖNINGS HANDLING
I VPSALA / then 19.
Februarij.

ANNO

M. D. XCIV.

Tryckt j Stockholm / aff Andrea
Gutterwitz.

SOT // Kungl. förordningar / 2. saml.

Tillkomstår 1594
Digitaliserad år 2016

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

ACTA CORONATIONIS.

Konung Sigismundi/ Sweriges / Göthes och Wendes Konungs / Storförstes til Findland / Carelen / Wätzki Petin / och Ingermanland j Ryßland / och öfwer the Ester j Lisland Hertiges / etc. Så och Konungs til Påland / Storförstes til Littowen / Ryßen / Pryßen / Masuren / Samogitien / Kiowien / Wolhinien och Lifland / etc. Herres

KRÖNINGS HANDLING I VPSALA / then 19. Februarij.

ANNO

M. D. XCIV.

Tryckt j Stockholm / aff Andrea Gutterwitz.

Wij Sigismundus

medh Gudz nådhe / Sweriges / Göthes och Wendes Arfkonung / Storförste til Findland / Carelen / Wätzski Petin / och Ingermanland i Ryßland / och öffuer the Ester vthi Liffland Hertigh / etc. Så och Konung til Polen / Storförste til Littowen / Ryßen / Pryßen / Massuren / Samogitten / Kiowien / Wolhinien / och Liffland / etc. Herre. Göre wetterligit / At effter Wij igenom Gudz then Alzmechtiges milde förfyn / och effter then Arffzrätt / som Oß effter samptlige Rikens Ständers hylining och förfegling tilfallen är / til Sweriges Rikes Crone och Regemente / medh alles godhe wilie och samtycke laghligen komne äre. Therföre läffue Wij här medh / och tilsäye alle wåre Undersåter til nådhe och kärleek igen. Först och fremst / at Wij wele hålle them alle / höghe och laghe / Andelige och Wärldzlige / Ädle och oädle / widh theres *Religions* frijheet / så at the them aldelis fritt och obehindret niute skole / effter som then Augsburgiske *Confession*, hwilken Keyser Carl then Fempte / på Rikzdaghen vthi Augsburg / *Anno &c.* 1530. är öffuerantwardet / förmåler: Och såsom i wår Fadher fadhers sidste / och wår kåre Her Fadhers (höghlåf-

ligh ihughkommelse) förste Regementz tijdh/och nu senest *Anno &c.* 1593. *in Martio*, vthaff alle Ständer här j Rijket almenneligen samtyckt och beiaket / och them ther widh beskydde och försware / och icke ther emoot/ antingen medh Scholer eller Kyrker / nägerstädhes här j Rijket/medh godhe eller onde at intrengie / näget hinder eller förfång / j nägen mätte göre eller göre late/ Ey heller wele Wij/vthi Rijksens Andelige eller Wärldzlige ämbeter bruke nägre the Personer / som icke äre aff thenne Rijkes almennelige *Religion*, som här förbemält är / Elliest / medhan the sigh roligen och stille förhälle / mäge the niute Sweriges Lagh/ *Privilegier* och Frijheter/lijke medh andre Sweriges Vndersäter / effter hwars och eens stånd och wilkor. Thernäst / at wij wele elske wårt käre Fädhernesland Swerige/ och troligen wette och söke alle thes trogne Inbyggeres welfärd / gagn och bäste/ all rättwijse styrcke / och all Rijksens ledemoter/ så wel högre som nidrigere / Andelige som Wärldzlige/ Ädle och oädle / fattige och rijke / hwar effter sitt stånd/ vthi tilbörlig ähre och wyrdning/ så och theres tilbörlige Rättigheter och wilkor widh macht hälle. Theslikest wele Wij och hälle widh macht Sweriges Lagh vthi alle sine Artikler och rätte förstånd/vndentagendes then Arffzrätt / som är aff ehnhälligt rädh godhwilligen samtyckt och wedertaghen. Sammeledes

ledes alle *Privilegier* och Frijheter / som the aff framfarne Konunger och Regenter / hafft och nutidt haffue / effter som wåre Breff / them Wij strax effter wår Konungzlige Cröning / hwart ständ för sigh / nådheligen giffue wele / widhere skole innehålle. Och in Summa / ware ehn troghen och trygg Sweriges Konung / och styrcke Sweriges Lagh och Rätt / alle mätte / så för högre som för lägre / fattige som rijke / okåre som kåre / all wrångwijse afskaffe och nedhertrycke. Och til thet sidste / wele Wij här medh haffue taghet och annamet alle Sweriges Rijkes Ständer / Andelige och Wärldzlige / Ädle och oädle / fattige och rijke / medh alt thet / them medh rätte tilhörer / vthi wårt Konungzlighe hägn / wärn / fridh och förswar / til Lagh och Rätte. Theremoot igen / haffue wälbe:te Rijksens Ständer alle nu närwarendes / så och frånwarendes / för sigh och theres efterkommende / läffuet Oß / ehwadh Wij åre inrijkes eller vthrijkes / Så och wåre efterkommende Mans arffuinger / theres hullskap / trooskap / och manskap / så länge the leffue / troligen at bewijse / effter som theres skrifftelige Eedh och *Reversal* vthwijser. Och til större förssäkring / at för:de wåre Undersåter alle / mäge haffue sigh fulkomligen här til förlåte / at Wij alle thesse förtalde Artikler / troligen och obrätzligen halle wele / widh wår Christelighe troo / Konungzlige

ähre och sanning / så länge Wij leffue / haffue Wij thette medh egen hand vnderskriffuit / och wårt Konungzlige Jnsigel här vnder tryckie latidt. Giffuit och skriffuit på wårt Slott Vpsala / then 19 *Februarij.* *Anno* Ettusend / Femhundrede / Nittitie på thet fierde.

Konun-

Konungens Eedh/ then han personligen giorde sin Crönings dagh/ för än han vndfick Cronen/ ståndendes på knåå för höge Altaredt j Vpsala Domkyrkie/ then 19. Februarij/ *Anno &c.* 1594. Och wardt honom samme Eedh frågewijs föreståld aff Canceleren. Och lydde altså:

JAgh Sigismundus/ etc. lofwer och tilsäger/ At iagh wil här vthi mitt Arf Konungs Rijke Swerige/ hålle alle thes Rijkes Ständer och Jnbyggere/ högre och nidrigere/ Andelighe och Wärldzlige widh theres *Religion* och thes frijheet/ aldeles efter som min skriftelige försäkringh serdeles ther på gifwen/ klarligen vthwijser.

Thernäst wil iagh all rättwijse och sanningh styrckie/ älske och göme/ och alla wrångwijso och osanningh/ och allan orätt nedertryckie/ medh rätt och Konungzlige wälde mine.

Item/

Item/ ware trygger och troghen allen Sweriges Almoge/ Så at iagh ingan fattigan eller ryken/ högh eller lagh/ förderfwe eller skade göre skal/ å liff eller lem/ vthan han är Laghwunnen och dömder efter Sweriges beskrifne Lagh/ Ey heller nägerledes något Godz fast eller löst af någen tage eller afhände läthe/ vthan efter Lagh och Laghadomom.

Theslikest wil iagh och medh Högborne Förstes och Herres Hertigh Carls och Sweriges Rykes Rädh mitt Ryke Swerige styre och räde/ medh inföddom Swenskom Mannom och ey vthländskom/ och ingen vthföddan Man j Rädh mitt j Swerige tage/ och ey läthe huusom och Landom eller Vpsala ödhe räde/ och så gamble Cronone godz/ at ingen minnes eller af samma sagu weet/ huru sådant först vnder Cronen kom.

Item/ göme Huus och Land medh åhrlig ingield och skatt/ och Landamärom wärie/ efter macht mine/ så at intet af thet Sweriges Crone nu innehafwer/ förminskes skal för mine Efterkommende/ j ene måte eller andre/ vthan thet medh menige Sweriges Ständers godh wilia och samtyckie skee kan/ ellieft hafwer then som efter kommer wäld thet medh rätte återtage/ än han gitter.

Item/

Item / hålla mitt Häf medh Upsala ödhe och Cronones åhrlige lagha uthskylder / och ingen ny tunga eller ålagw å Land mitt leggia / uthan medh så skåål trångia kan.

Först / at uthländsker Håår / Heeden eller Christen wil Land mitt härie / eller någor inländsker opsätter sigh j Rijket: Son eller dotter å gifte gåår: Eller til min Erichz gatu någen deel behöfwes kan: Eller och at iagh tarfwer widh Huus eller Upsala ödhe byggia: När så behöfwes: Tå skal Laghman j hwarie Laghsagu medh Sex Hofmän och Sex af Almogen thet emellan sin wåge och betenckie / hwadh hielp Almogen må och kan drägeligest uthgöre / och thet uthöfwer skal iagh ingen twinge eller beswäre j någen måtte.

Item / wil iagh Förster / Grefwer / Frijherrer / Riddere och Swenner / Biscoper och Prelater / och all Almoge / Andelige och Wärldzlige / och alles theres hion och godz / alt gammelt Frelse / Frijheet och *Privilegier*, som af mine Förfädher gifne och bebrefwedhe åre / hålle / och Sweriges Lagh / then the medh godh wilie wedertagit hafwe / styrckie och wärie / så at ingen olagh gånger öfwer rätt Lagh / Serdeles ingen uthländsker rätt eller Lagh drage här in / Almogen til tunga / och ingen ny Lagh påbinde Al-

mogen / vthan thet medh Ja och godh wille af them wedertaget warder / Så och allen Almoge frede och frelse / Serdeles then spake som medh spekt och Lagh lefwe wil / så wål för ostyrligom och wrångwijsom inländskom / som för vthländskom / och besynnerligh hafwe j åminnelse / at styrckia Kyrkiofridh / Tingzfridh / Qwinnofridh / och Heemfridh / och all ofridh nedertryckie och förhindre / så myket migh mögeligit wara kan / Så och Almogens klagomål sielf höra och ransaka efter Lagh och all sanning / när så behöfwes och begåres.

Eedhen.

THenne Eedh lofwer iagh / af trygge troo at hålle / allan Almogen min / vngan och gamblom / oföddan som föddan / okåran som kåran / frånwarende som närwarende / och j ingen måtte brythe thenne min Eedh / vthan heller medh alle godhe öke / och serdeles medh all Konungzligh kårleek minom / Så ware migh Gudh huldh til lijf och siel / som iagh thette troligen håller.

Hertig

Hertig Carls etc. Eedh/

sedhan Konungen hadhe annammet alle *Regalia*, och war opstegen på Thronen som bygdh war mitt j Choren/ och wardt honom samme Eedh föreståfwet af Canceleren/ then han giorde ståendes/ och höllt om Hufwedhbanneret/ hwilket Konungen sielf hade j handen opreest/

Så höllt och then unge Herren Hertig Johan på Hufwedhbanneret samme gången/ Och lydde Eedhen alsa:

Stormechtigeste Konung/ Elskelige kåre Herbrodher. Effter E: K: M: hafwer lofwet och förskrefwit sigh wele försäkre migh och alle mine efterkommende Mans Arfwinger och mine Undersåter j mitt Förstendöme at blifwe widh Gudz klare och reene Ord/ och then rätte oförwandlede Augsburgiske Bekennelse: Thesliikest at wele stadfäste medh sitt Konglige bref min salige Herfadhers Testamente: Så och Lähns bref uthi alle sine Puncter/ uthan någen wräng uthtydning och förbehållen. Therföre lofwer iagh på min Christelige troo/ Förstelige åhre och sanning/ E: K: M: Så och E: K: M:ts Manlige ächte Lifzarfwinger och efterkom-

kommende/huulskap/trooskap och manskap/rätträ-
digh hörsamheet och lydne / til E: K: M: och
Sweriges Rijkes wälferd/gagn och bäste/och at ful-
kompne then Förskrifning som iagh E: K M: gö-
rendes och gifwendes warder/efter min ytter-
ste förmögenheet/så santt migh Gudh
hielpe til siel och lijf.

Rijksens Rådhz lijflige Eedh.

IAgh N: N: lof-
wer / tilsäger och swär widh
Gudh then Alzmechtigh/ hans helge
Euangelium / så och min Christelige troo / Adelige
ähre och sanning / thet iagh vthi alle mine lijfzda-
gher / wil och skal ware och blifwe E: K: M:
Så och E: K: M:ts Elskelige käre Huusfrw och
Drottning/sampt E: K: M:ts tilstundende Mans
Arfwinger/ och Sweriges Rijke/ huldh/ trogen och
rätträdigh/ E: K: M:ts och theres gagn / bäste och
läng-

långligh wälferd fordre/ styrckie och försware/ Så och hwar omtränger/ opsättie lijf och wälferdh/ E: K: M: och theres skadhe/ förderf och olycke vthi tijdh wahrne/ tilkenne gifwe/ och hielpe til medh all macht och ytterste förmögenheet/ at förhindre och afwärie. Hwadh och mitt tilbetrodde kall och ämbete tilkommer/ så wil och skal iagh altijdh rådhe E: K: M: til alt thet/ som iagh efter mitt ytterste och bäste förstånd/ widh Gudh och mitt samwette/ weet Christeligit/ ährligit/ rätt och rättwijst ware/ och E: K: M: sampt E: K: M:ts tilstundende Mans Arfwinger/ Sweriges Rijke och alle thes trogne Inbyggere kunne ware til nytte/ gagn/ tröst och längelige beständh/ Och thervthinnen icke hafwe försyn för rädduge/ willie/ wenskap/ haat heller afwund/ tens heller anners/ hwem thet helst ware kan. Sammeledes vthi Rättegänger och Domsaaker/ efter bäste förstånd och samwete mino/ randsake/ höre och döme/ och icke thervtinnen achte egen nytte/ haat heller wåldh fiendskap heller wenskap/ mäghsämie heller frendskap. Wil och troligen och flijteligen achte E: K: M:ts och Rijksens höghwichtige saaker/ hwadh mitt ämbete tilkommer/ så myket migh kan stå til görendes: Såsom och alt thet lönligit hälle/ som E: K: M: wil lönligen och fördölt hafwe/ och thet för ingen oppenbare/ som E: K: M: och

Sweriges Rijke kan komme til skade / för än E: K: M: thet wil oppenbart hafwe. Alt thette förtalde lofwer och beplichter iagh migh widh Gudh / min Christelige troo / Adelige åhre och sanning / obrätzligen wele och skole hålle / så länge iagh lefwer / migh så sant Gudh hielpe til siel och lijf.

Ridderskapsens och Adelens lijflige Eedh.

IAgh N: lofwer / til sägher och swär / widh Gudh Alzmechtigh / hans helige ord och Euangelium / så och min Christelige troo / Adelige åhre och sanning / At iagh owthi alle mine lijfzdager / wil och skal ware och blifwe E: K: M: så och E: K: M:ts Elskelige kåre Husfrw och Drottning / sampt E: K: M:ts tilstundende Mans Arfwinger efter Arfföreningen / huldh / trogen och rätträdigh / E: K: M:ts och theres gagn / bäste och länglig wälferdh fördre / fyrckie och förswara / och ther-

therföre opsättie godz och äghedeeler / och hwar om
tränger / liif och lefwerne / E: K: M: och theres ska-
de / förderf och olycke uthi tijdh wahrne / tilkenne giff-
we / och hielpe til medh alle macht och förmögenheet
at förhindre och afwärie. Ther som iagh och til nck-
get kåll och ämbete af E: K: M: satt eller ombe-
trodt bliffwer / och iagh ther widh tagher / Så wil och
skal iagh therwthinnen / såsom och elliest uthi alle
mätte / efter mitt ytterste och bäste förstånd / widh
Gudh och mitt samwete / troligen achte / och sökie
E: K: M:ts och högb:te min nådige Drottningz /
sampt E: K: M:ts Mans Arfwingers nytte / gagn
och bäste / så mykit migh mest kan stå til görendes /
Såsom och efter Sweriges Lagh och *Privilegierne*,
hålle min tilbörlige Wapne tienst / enär then af
migh så wäl som annen Sweriges Adel fordret och
kraffd bliffwer. Alt thette förtalde lofwer och be-
plichter iagh migh widh Gudh / min Christelige
troo / Adelige ähre och sanningh / obrätzli-
gen wele och skole hålle så länge iagh
lefwer / migh så sant Gudh
hielpe til siel och
liif.

Rijkens

Rijkſens Ständers förſäkring / hwilken blef them föreläſen / och ſedhan giorde the ther på theres Eedh medh tw opräckte finger / på Upſala Borgegårdh / ther Konungen ſtodh på then Maieſtets Pallen ſom bygdh war / och blef thette af Canceleren them föreläſedh / och ſedhan them Eedhen föreſtafwet / Och följer Edhen här efter :

WI efterſcrefne / Göre wetterligit / ſå wäl för oß ſielfwe / ſom för wåre frånwarendes Medhbrödher / At efter then Stormechtigeſte Högborne Förſte och Herre / Her SIGISMVND / Sweriges / Göthes och Wendes Konung / Storförſte til Findland / etc. Hwilken til Sweriges Crone / efter then almennelige och frijwillige Rijkſens Arfförening / och efter ſin Elſkelige kåre Herfadher / then och Stormechtigeſte Högborne Förſte och Herre / Her JAHAN / Sweriges / Göthes och Wendes fordom Konung / Storförſte til Findland / etc. (högläfligh åminnelſe) är rätte Arfkonung och närmeſte Arfwinge / och nu til Cronen och Re-

och Regementet laghligen kommen är / hafwer och
ther bredhe widh giordt alle Ständer j Rijket sin til-
börlige Eedh och förfäkring/at hålle oß alle samptli-
gen / och hwar och een synnerligen widh wår Chri-
stelige *Religion*, och then förening som ther opå giord
är/ Så och Sweriges beskrefne Lagh / och wåre af
fordom Konunger och Regenter / förwerfwede och
wålfångne yhrminnes *Privilegier* och Frijheter j alle
måtte. Therföre lofwe wij ther emoot igen / så wäl
för oß sielfwe / som för wåre frånwarendes Medh-
bröder / widh högste troo och sanningh först och
främst / at wij wele hålle hans Kong: Maiest: och
alle hans K: M.ts Konglige Manlige afföde/iämwel och thet Konungzlige och Förstlige huus / then
Arfzrätt medh all then rättigheet och rätträdigheet/
som j sielfwe Arföreningen j Bookstafwen uthwijser/then som af menige Rijkzens Ständer/och godh
och frij wilie och samtyckie föreskrefwen och bebrefwet är uthi Westerårs / *Anno &c* 1544. aldeles o-
förkränckt för oß och wåre efterkommende / Såsom
hwars och eens *Succession* och tilträdh ibland thet
Konungzlige och Förstlige huus / efter som förb:te
Arfförening fordrer och kräfwer. Thernäst wele wij
högb:te hans K: M: för Konung hafwe / wälde
hans och allan Konungzligen rätt styrckie. Tridie/
Wele och skole wij H: K: M: rätte lydno hålle/ och

budh hans fulkomligen j alle thy som swarligit är/ bådhe för Gudh och Mannom/ honom at biude/ och oß at göre/ allan rätt holdnom hans och wårom. Fierde/ At wij skole honom hulle och trogne tienstmån ware/ serdeles j Håärferdh til Landmåres/ Rijke och Land medh honom wårie. Fempte/ At wij som Skattskyldige äre/ skole alle åhrlige vthskylder H: K: M: medh godh wilie och vthan tredske vthgöre/ flyttie och före efter hans K: M:ts willie och wår rätt. Thette wele wij/ både j H: K: M:ts frå-ware och nårware/ ware och blifwe H: K: M: och H: K: M:ts Manlige affödе/ hulle/ trogne och rättrådige/ H: K: M:ts skade och förderf j alle måtte wårie/ afskaffe och wahrne/ och för H: K: M: och wårt Fädherneslandz gagn och bäste/ lijf och wälferdh/ når omtränger och nödhen fordrer/ hafwe ospart/ och alt thet göre och lathe/ som åhrlige/ trogne och rättrådige Vndersåter ägner och bör at göre. At wij alle thesse för: de *Articulos*, och hwadh ther vnder rätteligen förstås och begrijpes kan/ på wåre wägne/ såsom och alle wåre Medhbrödhers wägne/ som hemme äre/ troligen och obrått zligen (såsom wij och wele H: K: M: oß göre skal) hålle wele j alle sine Puncter/ lofwe wij widh wår Christelige troo/ siels saligheet/ högste sanning/ åhre och redligheet. Til

wisse

wisse hafwe wij för :ne thette medh wåre Stadz Insegle vndertryckie latedt / som skeedt är j Vpsala / then 23 *Februarij, Anno &c.* 1594.

Eedhen.

ALt thette förscrefne lofwer och tilsåger iagh widh Gudh Alzmechtigh / hans helge ord och Euangelium / at iagh åhrligen och obrätzligen hålle wil så länge iagh lefwer / så hielpe migh Gudh til lijf och siel.

163 22